

ODBORNÉ VĚDECKÉ ÚTVARY

DĚLENÍ ODBORNÝCH TEXTŮ

- monologické
 - monografie, studie, odborný článek, polemika, referát, koreferát, přednáška, posudek, recenze
- dialogické
 - diskuze, polemika, debata
- písemné
 - monografie, disertace, studie, odborný článek, polemika, posudek, recenze
- ústní
 - diskuze, debata, referát, koreferát, přednáška
- smíšené

MONOGRAFIE

- označení publikace nebo její části, která komplexně zpracovává jedno, obvykle úzce vymezené či specializované téma
 - pojednává o jedné osobnosti, jednom problému, jedné vědecké otázce
- jde o vědecké nebo jiné odborné dílo, které je komplexně zpracováno jedním autorem na vyšší odborné úrovni
- v knihovnách označena jako nesériové dílo vydané jako jeden nebo konečný počet svazků
- může být vydána v rámci periodického sborníku
- pokud je dílem několika autorů nazývá se **kolektivní monografií**

ODBORNÁ STAŤ

⊙ odborný článek

- kratší písemná vědecká práce, obsahující poznámkový aparát, publikovaná v odborném periodiku

⊙ odborná studie

- delší písemná vědecká práce, obsahující poznámkový aparát, publikovaná v odborném periodiku

⊙ odborné periodikum

- periodicky či neperiodicky vydávaná odborná vědecká publikace (časopis, sborník aj.)

- ◎ seminární práce a referáty
 - splňují požadavky kladené vyučujícími
 - jsou odbornými pracemi se základními náležitostmi
 - poznámkový aparát, nebo průběžné odkazy v textu a seznam použité literatury
- ◎ kvalifikační práce
 - bakalářská práce
 - magisterská práce
 - rigorózní práce
 - dizertační práce
 - habilitační práce
- ◎ formulace grantových projektů
 - zprávy o průběžných a závěrečných výsledcích
- ◎ prezentace vědeckých výzkumů a jejich výsledků

◎ odborná eseje

- úvaha na zvolené téma, která výrazně odráží hodnoty a postoje autora
- je mnohem subjektivnější než odborná stat'
- např. odborné eseje Michela Foucaulta nebo Umberta Eca
- formální požadavky jsou druhořadé, poznámkový aparát bývá poměrně chudý, autor však obvykle klade důraz na závěrečný seznam použité/doporučené literatury
- stojí na hranici mezi odbornými a literárními žánry
- náročný žánr, vyžaduje hlubokou znalost problematiky, relevantní literatury, literární talent, případně životní moudrost

RECENZE

- písemný kritický posudek uměleckého nebo *vědeckého díla*
- obsahuje vždy zhodnocení
- může být určena k publikaci
 - posouzení předností a nedostatků dané práce
- nebo jako podklad *recenzního řízení*, v němž se o publikaci rozhoduje
- recenze má obsahovat:
 - bibliografické údaje o hodnocené práci ve formě citace (včetně pořadí vydání, nakladatelství, rozsahu - počet stran podle čísla poslední stránky)
 - popis struktury díla - názvy oddílů a kapitol, jejich obsah (stručně), základní teze autora
 - kontext díla - informace o autorovi, souvislosti problému, kterým se jeho práce zabývá s uvedením nejdůležitější sekundární literatury, atp.
 - znalostí kontextu recenzent prokazuje, že je kompetentní hodnotit danou práci

JÁDRO RECENZE

- hodnocení práce v širších souvislostech (interdisciplinárních)
 - uznání přínosu, významu díla v rámci daného vědního oboru
 - poukázat na hlavní přednosti či nedostatky v argumentaci, výběru dat, zacházení s pojmovým aparátem
 - zhodnotit práci po formální stránce, včetně úpravy (obrazové přílohy)
 - hodnocení z jazykového hlediska (štylistika, gramatika, přehlednost a struktura textu), práce s poznámkovým aparátem, citacemi
 - konfrontace s vlastními názory recenzenta na danou problematiku
 - zasadit práci do rámce dosavadní tvorby autora, v rámci jeho vědeckého vývoje
 - konečný soud, stručné shrnující hodnocení na závěr
- ◎ **zásady recenzenta:**
- napsat dobrou recenzi není snadné
 - nenechat se strhnout k unáhleným soudům
 - mít úctu k odvedené práci druhého

ZDVOŘILOSTNÍ AUTORSKÉ STRATEGIE

○ kritika může být:

- s opatrným vyslovením vlastního soudu
- zdvořilá
- mírná a rozvažující
- připouštějící jen částečnou oprávněnost tvrzení
- poukazující na částečné nedostatky
- postupně gradující
- rezolutní
- ironizující

K SEMESTRÁLNÍMU ÚKOLU

- recenze v délce 5-10 normostran na dříve vybranou publikaci
 - (normostrana = 1 800 znaků)
- termín odevzdání: do 30. 5. 2016

DALŠÍ TYPY HODNOTÍCÍCH TEXTŮ

- **oponentský posudek**
 - recenze výsledku určité vědeckovýzkumné činnosti
 - klade zvláštní důraz na zhodnocení cílů, které si vytkl autor posuzovaného projektu nebo práce
 - musí obsahovat odůvodněný závěr o tom, do jaké míry byly cíle naplněny a obvykle končí doporučením k přijetí nebo odmítnutí práce
- **souhrnná recenze**
 - kritická reflexe několika publikací
- **autorecenze**
 - sám autor posuzuje svou vlastní práci
- **recenzní zpráva**
 - z přednášky hostujícího profesora, z vědecké konference, zahrnuje informační, kritické a hodnotící hledisko
 - účelem je informovat o události čtenáře, kteří se akce nezúčastnili
 - měla by obsahovat název akce, datum a místo konání, údaje o pořádající instituci, informace o přednášejících a jejich příspěvcích spolu se stručným shrnutím obsahu přednášek a celkové hodnocení akce a jejího přínosu
 - zpráva může zahrnovat i názory a reakce recenzenta na jednotlivé příspěvky

SEKUNDÁRNÍ DOKUMENTY

○ redukované odborné texty

■ abstrakt

- vyskytuje se v úvodní části textu
- stručné shrnutí tématu práce, jejího obsahu, cílů, použitých metod a závěrů
- identifikuje problém a shrnuje závěry
- formulován nově, ale může obsahovat texty z původního textu
- krátký a výstižný, zaměřený na hlavní myšlenky textu
- neobsahuje žádné odkazy ani citace
- slouží čtenáři jako pomoc při rychlé orientaci v dané práci
 - srozumitelné i tehdy nemá-li čtenář celý text k dispozici
- v odborných periodikách umístěn před úvodem, oddělen od vlastního textu, často odlišně formátován (jiné zarovnání, velikost písma apod.)
 - též samostatně ve specializovaných periodikách
- abstrakt na konferenci
 - výtah z plánovaného vystoupení na konferenci

SEKUNDÁRNÍ DOKUMENTY

■ anotace

- stručná hodnotící informace o obsahu práce
 - v odborném časopise
 - stručná informace o nové knize, která v daném oboru vyšla
 - může mít podobu stručné recenze
 - nakladatelská anotace
 - upozorňuje na novou knihu, na zadní straně obálky
- formulována nově, neobsahuje texty z původního textu
- neobsahuje žádné odkazy ani citace

■ klíčová slova

- vyskytuje se v úvodní části textu
- obvykle 3-6 pojmů charakterizujících text
- využívána v knihovních rejstřících i na webu
- vyhledávání knih nebo webových stránek podobného tématu

SEKUNDÁRNÍ DOKUMENTY

- **resumé**
 - vyskytuje se v závěrečné části textu
 - stručně charakterizuje problematiku dané práce, popisuje použité metody, uvádí přínos výzkumu pro obor, témata a možnosti dalšího zkoumání
 - uvádí také základní argumenty
 - délka se odvíjí od rozsahu práce
 - přeložen do několika jazyků
- *synopse*
 - *výtah z díla*
 - *málo využívaná*
- *extrakt*
 - *citace určitých částí dokumentu*
 - *málo využívaný*

SEKUNDÁRNÍ DOKUMENTY

○ funkce

- signální
 - upozorňuje na dokument (anotace)
- substituční
 - nahrazuje plný text původního dokumentu (abstrakt, resumé)
- selekční
 - pomáhá vybrat další dokumenty a literaturu k tématu

OBECNÉ RADY

○ při psaní sekundárních dokumentů:

- souvětí tvořit kratší, věty jasné a stručné
- podat srozumitelnou charakteristiku, o co v práci jde, nezabývat se detaily
- vyvarovat se citového a osobního zabarvení, nepoužívat květnatou poetickou mluvu
- texty připravovat buď souběžně s hlavním textem nebo bezprostředně po jeho dopsání

MLUVENÉ VĚDECKÉ PROJEVY

- diskuse
- seminář
- přednáška
- konference
 - referáty
 - vývěskové (posterové) sekce
 - panelové (round-table) diskuse
 - kulaté stoly
 - odborné dílny (workshopy)

ODBORNÉ KRITICKÉ ZHODNOCENÍ

○ polemika

- je to diskusní příspěvek, který reaguje na nějaký aktuální problém, většinou je reakcí na nějakou publikaci (článek, studii)
- upozorňuje na nedostatky v argumentaci, v metodologii, v závěrech nebo hypotézách, jejím cílem je upozorňovat, uvádět na pravou míru, vyvolat diskuzi
- nemusí nutně obsahovat poznámkový aparát - měla by ale odkazovat na problematická místa v práci, která je předmětem polemiky

BIOGRAGIE

- ◉ je umělecký žánr založený na popisu života nějaké většinou známé osobnosti (umělec, politik, sportovec...)
- ◉ měla by popisovat život dané osoby v souvislostech, komplexně a nezaujatě
- ◉ životopis dané osoby napsaný někým jiným
- ◉ pokud je autorem biografie sám autor, jedná se o **autobiografii**

ÚKOL

- abstrakt a klíčová slova k vybranému textu
- abstrakt v délce 250 slov
- klíčová slova: 6 slov
- termín odevzdání: 22. 4. 2016
 - Antonín, Robert - Borovský, Tomáš: *Panovnické vjezdy do středověkého Brna.*
 - Havlíčková, Margita: *Městské operní divadlo V taverně na Horním trhu v Brně a jeho stavba v roce 1733.*
 - Tejček, Michal: *Brněnské františkánky a Brno od 19. století k dnešku.*
 - Sterneck, Tomáš: *Mezi Brnem a Salzburgem (Ze života jednoho hudbymilovného barona).*
 - Fasora, Lukáš: *Správa brněnských předměstí v letech 1885-1914 ve světle obecních rozpočtů k rozhodovacím postupům a prioritám místních elit v komunální správě.*
 - Břečka, Jan: *Ilegální pobyt čs. paraskupiny Silver B v Brně v letech 1939-1943.*